

**SKARGA KASACYJNA
ZAŻALENIE
DO SĄDU NAJWYŻSZEGO
NA PODSTAWIE
ART. 394¹ § 1¹ KPC**

redakcja naukowa Dariusz E. Kotłowski

Adam Ablewicz, Dariusz E. Kotłowski
Olga M. Piaskowska, Krzysztof Sadowski

BIBLIOTEKA SĄDOWA

SKARGA KASACYJNA
ZAŻALENIE
DO SĄDU NAJWYŻSZEGO
NA PODSTAWIE
ART. 394¹ § 1¹ KPC

redakcja naukowa Dariusz E. Kotłowski

Adam Ablewicz, Dariusz E. Kotłowski
Olga M. Piaskowska, Krzysztof Sadowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

BIBLIOTEKA SĄDOWA

Stan prawny na 10 stycznia 2016 r.

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Małgorzata Nowak

Łamanie
Wolters Kluwer

Poszczególne części opracowali:

Dariusz E. Kotłowski – Wprowadzenie, część I, rozdz. I, pkt 2.5; rozdz. III

Adam Ablewicz – część I, rozdz. II, pkt 3.2; rozdz. IV

Olga M. Piaskowska – część II

Krzysztof Sadowski – część I, rozdz. I, pkt 1–2.4; rozdz. II, pkt 1–3.1 oraz pkt 3.3–5

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9856-5

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	15
Część I	
Skarga kasacyjna	
Rozdział I	
Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym	19
1. Charakterystyka skargi kasacyjnej	19
2. Problematyka dopuszczalności skargi kasacyjnej	23
2.1. Istnienie zaskarżalnego prawomocnego orzeczenia	24
2.2. Pokrzywdzenie orzeczeniem (<i>gravamen</i>)	29
2.3. Legitymacja do wniesienia skargi kasacyjnej	34
2.4. Zaskarżalność orzeczenia skargą kasacyjną	37
2.4.1. Zaskarżalność orzeczenia skargą kasacyjną ze względu na rodzaj orzeczenia	37
2.4.1.1. Skarga kasacyjna od wyroku	37
2.4.1.2. Skarga kasacyjna od postanowienia	39
2.4.2. Skarga kasacyjna od postanowienia w sprawach o prawa majątkowe (ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia)	42
2.4.3. Skarga kasacyjna od postanowienia w sprawach o prawa niemajątkowe	48
2.4.4. Skarga kasacyjna od postanowienia bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia	52
2.4.5. Dopuszczalność skargi kasacyjnej w poszczególnych sprawach	55
2.4.5.1. Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu nieprocesowym	55
2.4.5.2. Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu egzekucyjnym	61

2.4.5.3.	Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody zawartej przed takim sądem	63
2.4.5.4.	Dopuszczalność skargi kasacyjnej w prawie upadłościowym	64
2.5.	Termin do wniesienia skargi kasacyjnej	65
2.5.1.	Termin do wniesienia skargi kasacyjnej dla strony (uczestnika postępowania)	65
2.5.2.	Termin do wniesienia skargi kasacyjnej dla podmiotów działających w interesie publicznym (Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka)	69
2.5.3.	Termin do wniesienia skargi kasacyjnej dla pełnomocnika ustanowionego z urzędu do wniesienia skargi kasacyjnej ..	70
2.5.4.	Termin do wniesienia skargi kasacyjnej dla pełnomocnika ustanowionego przez stronę do wniesienia skargi kasacyjnej	73
3.	Sąd właściwy do wniesienia skargi kasacyjnej	74
4.	Możliwość ponownego wniesienia skargi kasacyjnej	75

Rozdział II

Wymagania konstrukcyjne i formalne skargi kasacyjnej	76
1. Formalizm postępowania kasacyjnego	76
2. Wymagania konstrukcyjne skargi	77
2.1. Oznaczenie zaskarżonego orzeczenia	79
2.2. Wskazanie granic zaskarżenia	79
2.3. Przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie	81
2.4. Wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany	84
2.5. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jego uzasadnienie oraz sposób sformułowania	85
2.5.1. Istotne zagadnienie prawne	86
2.5.2. Wykładnia przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów	90
2.5.3. Nieważność postępowania	91
2.5.4. Oczywista zasadność skargi	93

3.	Wymagania skargi jako pisma procesowego	94
3.1.	Przymus adwokacko-radcowski	94
3.1.1.	<i>Ratio legis</i> art. 87 ¹ k.p.c. oraz zakres jego stosowania	94
3.1.2.	Sposób sformułowania pełnomocnictwa	100
3.1.3.	Obowiązek wykazania umocowania	102
3.1.4.	Podmioty wyłączone spod przymusu adwokacko-radcowskiego	103
3.2.	Reprezentacja wykonywana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa	105
3.3.	Wymagania pisma procesowego	110
3.3.1.	Określenie wartości przedmiotu zaskarżenia	112
4.	Opłacanie skargi kasacyjnej	114
4.1.	Wysokość opłaty	114
4.2.	Udzielenie prawa pomocy i jego zakres	115
5.	Podstawy skargi kasacyjnej i sposób ich formułowania	116
5.1.	Przytoczenie podstaw kasacyjnych	116
5.1.1.	Zarzut naruszenia prawa materialnego	116
5.1.2.	Zarzut naruszenia prawa procesowego	119
5.1.3.	Podstawy skargi kasacyjnej w przypadku jej wniesienia przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka	122
5.1.4.	Niemożność oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów	123

Rozdział III

Postępowanie przed sądem drugiej instancji	126
1. Badanie dopuszczalności skargi kasacyjnej przez sąd drugiej instancji ..	126
1.1. Dopuszczalność skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka ...	126
1.2. Badanie zachowania terminu do wniesienia skargi kasacyjnej	129
2. Badanie formalne skargi kasacyjnej	130
2.1. Wezwanie do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej	131
2.2. Odrzucenie skargi kasacyjnej	135
2.3. Odrzucenie skargi kasacyjnej <i>a limine</i>	140
3. Doręczenie odpisu skargi kasacyjnej	145
4. Odpowiedź na skargę kasacyjną	145
4.1. Podmiot uprawniony do złożenia odpowiedzi na skargę	147
4.2. Termin do złożenia odpowiedzi na skargę kasacyjną	148
4.3. Wymogi formalne odpowiedzi na skargę kasacyjną	149
5. Przedstawienie skargi kasacyjnej Sądowi Najwyższemu	152

Rozdział IV

Postępowanie przed Sądem Najwyższym	153
1. Wstępne badanie skargi kasacyjnej	153
2. Zwrócenie się do Prokuratora Generalnego o zajęcie stanowiska	155
3. Wyznaczenie posiedzenia niejawnego (przedsąd)	155
3.1. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jej przesłanki	156
3.1.1. Uwagi ogólne	156
3.1.2. Istotne zagadnienie prawne	159
3.1.3. Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów	161
3.1.4. Nieważność postępowania	164
3.1.5. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej	165
3.2. Odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i jej uzasadnienie	166
3.3. Niezaskarżalność postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania	166
4. Rozpoznanie skargi kasacyjnej	167
4.1. Skład sądu	167
4.2. Wyznaczenie posiedzenia oraz jego przebieg	167
4.3. Zakres kognicji Sądu Najwyższego	169
4.3.1. Granice rozpoznania skargi	169
4.3.2. Związanie ustaleniami faktycznymi	170
4.3.3. Przytoczenie nowego uzasadnienia podstaw kasacyjnych ..	170
4.4. Wyłonienie się zagadnienia prawnego	171
4.4.1. Przekazanie sprawy składowi powiększonemu; podjęcie uchwały	171
4.4.2. Związanie stanowiskiem wyrażonym w uchwale	172
5. Rozstrzygnięcie skargi kasacyjnej	172
5.1. Oddalenie skargi kasacyjnej	172
5.2. Uwzględnienie skargi kasacyjnej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania	173
5.3. Uwzględnienie skargi i wydanie orzeczenia reformatoryjnego	174
5.4. Uchylenie wyroków oraz odrzucenie pozwu lub umorzenie postępowania	174
6. Koszty postępowania kasacyjnego	175
7. Związanie sądu <i>meriti</i> wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy	175

Część II**Zażalenie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.****Rozdział I****Zażalenie jako środek zaskarżenia 181**

1. Charakterystyka środków zaskarżenia oraz zasady systemu zaskarżenia 181
2. Dopuszczalność zażalenia w postępowaniu cywilnym 188
3. Miejsce zażalenia na orzeczenie kasatoryjne w systemie środków zaskarżenia (*sensu largo*) w postępowaniu cywilnym 198

Rozdział II**Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne w modelu apelacji pełnej 203**

1. Zakres kognicji Sądu Najwyższego przy rozpoznaniu zażalenia na orzeczenie kasatoryjne 203
2. Przedmiot zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. 206
3. Podstawy uchylenia orzeczenia z art. 386 § 4 k.p.c. 208
 - 3.1. Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy 208
 - 3.1.1. Stanowisko doktryny 208
 - 3.1.2. Stanowisko judykatury (do czasu uchwalenia nowelizacji z dnia 3 maja 2012 r.) 213
 - 3.1.3. Stanowisko Sądu Najwyższego w sprawach zażalenia na orzeczenie kasatoryjne 217
 - 3.2. Konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości 221
 - 3.2.1. Stanowisko Sądu Najwyższego w sprawach zażalenia na uchylenie (*case study*) 222
 - 3.3. Nieważność postępowania jako podstawa do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania 223

Rozdział III**Postępowanie w sądzie pierwszej instancji 226**

1. Badanie dopuszczalności zażalenia na orzeczenie kasatoryjne 226
2. Badanie formalne zażalenia 230
 - 2.1. Wymagania stawiane zażaleniu 230
 - 2.1.1. Zażalenie jako pismo procesowe (art. 126 k.p.c.) 230
 - 2.1.2. Wymagania konstrukcyjne zażalenia jako środka odwoławczego 233
 - 2.2. Zażalenie kierowane do Sądu Najwyższego 234
 - 2.2.1. Określenie zarzutów i sposób ich sformułowania oraz uzasadnienie 234

2.2.2. Przymus adwokacko-radcowski	236
3. Wniosek o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego	238
4. Autokontrola wydanego rozstrzygnięcia (art. 395 § 2 k.p.c.)	238
5. Doręczenie odpisu zażalenia i wniesienie odpowiedzi na zażalenie	239
5.1. Termin i podmiot uprawniony do wniesienia odpowiedzi na zażalenie	240
5.2. Wymagania formalne	240
6. Przedstawienie zażalenia Sądowi Najwyższemu	241
Rozdział IV	
Postępowanie przed Sądem Najwyższym	242
1. Weryfikacja postępowania sprawdzającego	242
2. Rozpoznanie i rozstrzygnięcie zażalenia	242
2.1. Wyznaczenie posiedzenia i skład sądu	242
2.2. Rozstrzygnięcie zażalenia	243
2.2.1. Oddalenie zażalenia	243
2.2.2. Uwzględnienie zażalenia	244
2.3. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego	245
Bibliografia	247

WYKAZ SKRÓTÓW

Biul. SN	–	Biuletyn Sądu Najwyższego
d.k.p.c.	–	ustawa z 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm.; nieobowiązująca
ETPCz	–	Europejski Trybunał Praw Człowieka
Gł. Pr.	–	Głos Prawa
GS	–	Głos Sądowy
k.c.	–	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.
k.p.	–	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.
k.p.c.	–	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.
k.s.h.	–	ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.
LEX	–	System Informacji Prawnej
M. Pr. Bank.	–	Monitor Prawa Bankowego
M. Praw.	–	Monitor Prawniczy
NP	–	Nowe Prawo
NPC	–	Nowy Proces Cywilny
OSN	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (wybór z lat międzywojennych)
OSN(C)	–	Orzeczenia Sądu Najwyższego (Izba Cywilna)
OSNAPiUS	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNC-ZD	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy
OSNP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNP-wkł.	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy – wkładka
OSN-ZD	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zbiór Dodatkowy
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	–	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; Zbiór Urzędowy, Seria A
p.u.	–	ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.
Pal.	–	Palestra
PES	–	Problemy Egzekucji Sądowej
PGSP	–	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa
PiP	–	Państwo i Prawo
PPC	–	Polski Proces Cywilny
PPiA	–	Przegląd Prawa i Administracji
pr. not.	–	ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.
PS	–	Przegląd Sądowy
R. Pr.	–	Radca Prawny
Rej.	–	Rejent
RPEiS	–	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SA	–	sąd apelacyjny
SC	–	Studia Cywilistyczne
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
u.k.s.c.	–	ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.
u.k.w.h.	–	ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.

u.w.l.	–	ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1892
UOKiK	–	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ustawa o PGSP	–	ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1150 z późn. zm.
ustawa o SN	–	ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 499 z późn. zm.
Zb. Orz.	–	Zbiór Orzeczeń
ZNIBPS	–	Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNUJ	–	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

WPROWADZENIE

Skarga kasacyjna w obecnej formie i kształcie została wprowadzona do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹. Do chwili powyższej nowelizacji w postępowaniu cywilnym od orzeczeń sądu drugiej instancji przysługiwała kasacja.

Jak wskazywano w uzasadnieniu dołączonym do projektu ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r., w związku z nieodzownymi zmianami dotyczącymi kasacji, która miała stać się środkiem odwoławczym od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, zaproponowano uchylenie dotychczasowego, ulokowanego w dziale V „Środki odwoławcze”, rozdziału 11 i przeniesienie przepisów o kasacji (skardze kasacyjnej) do nowego działu Va. Zdecydowana większość przepisów, pominiawszy ulokowanie, pozostała bez zmian, a najważniejsza z nich polegała na tym, że kasacja – obecnie skarga kasacyjna – stanie się środkiem odwoławczym od orzeczeń prawomocnych, a legitymację do jej wniesienia uzyskają także Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich. Natomiast termin do wniesienia tego środka został przedłużony do dwu i sześciu miesięcy, w zależności od tego, kto jest skarżącym – strona czy Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka. Wprowadzone rozwiązanie, do którego zresztą instytucja kasacji cywilnej – od chwili jej przywrócenia w 1996 r. – sukcesywnie zmierzała, nie tylko zbliżyła ten nadzwyczajny środek odwoławczy do kasacji w sprawach karnych oraz upodobniła go do unormowań europejskich, ale przede wszystkim pozwoliła na wyeliminowanie skargi o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem wtedy, gdy strona wniosła lub mogła wnieść skargę kasacyjną. Oddalenie skargi kasacyjnej oznacza stwierdzenie zgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem, a uchylenie powoduje ponowne rozpoznanie sprawy i ewentualne usunięcie przyczyny szkody. Tym samym liczba skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orze-

¹ Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98.

czenia, która, zważywszy na dotychczasowe doświadczenia dotyczące wpływu kasacji, mogła stanowić poważne zagrożenie dla sprawności działania Sądu Najwyższego, została w sposób istotny ograniczona. Skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia są środkami komplementarnymi, uzupełniającymi się i niekolidującymi ze sobą, co także z punktu widzenia spójności systemu prawnego oraz pożytku dla stron i państwa jest bardzo istotne.

Niniejsza monografia podzielona jest na dwie części i zawiera pełne omówienie problematyki skargi kasacyjnej, jak i zażalenia na orzeczenie uchylające orzeczenie i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania. Jej wartość merytoryczną wyznacza nie tylko pełne omówienie konkretnych przepisów przez praktyków prawa, ale również kompleksowe przedstawienie skargi kasacyjnej przez jej charakterystykę i dopuszczalność, wymagania konstrukcyjne i formalne, postępowanie przed sądem drugiej instancji oraz przed Sądem Najwyższym. Monografia zawiera również kompleksowe i wnikliwe omówienie zażalenia na orzeczenie uchylające orzeczenie i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Monografia, która stanowi kompleksowe, a także bardzo wnikliwe omówienie przedmiotowych zagadnień, uwzględnia stan prawny na dzień 10 stycznia 2016 r. Jest ona adresowana do praktyków – zarówno sędziów, jak i pełnomocników profesjonalnych (adwokatów i radców prawnych), może także stanowić cenne źródło wiedzy dla aplikantów powyższych zawodów, a także asystentów sędziów.

dr Dariusz Kotłowski
redaktor naukowy

Warszawa, dnia 10 stycznia 2016 r.

———— CZEŚĆ I ————

SKARGA KASACYJNA

DOPUSZCZALNOŚĆ SKARGI KASACYJNEJ W POSTĘPOWANIU CYWILNYM

1. Charakterystyka skargi kasacyjnej

Ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw² został przywrócony w Rzeczypospolitej Polskiej model trójinstancyjnego postępowania cywilnego. Przedmiotowa ustawa weszła w życie z dniem 1 lipca 1996 r.³ Wprowadzona *kasacja*⁴ została zaliczona do zwyczajnych środków zaskarżenia (odwoławczych) obok zażalenia i apelacji⁵. *Kasacja* została ulokowana w dziale V „Środki odwoławcze” w rozdziale 1¹ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i określały ją *art. 392–393²⁰ k.p.c.*⁶

Skarga kasacyjna w obecnej formie i kształcie została wprowadzona do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych⁷. Wraz z wprowadzeniem skargi kasacyjnej w nowym kształcie uregulowano także nowy środek w postaci skargi o stwierdzenie niezgodności

² Dz. U. Nr 43, poz. 189.

³ Zob. M. Kania, *Zwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2009, s. 102 i n.

⁴ Instytucja ze względu na nieobowiązujące już nazewnictwo jest w książce przywoływana kursywą.

⁵ Zob. A. Zieliński, *Zwyczajne środki zaskarżenia (odwoławcze) w postępowaniu nieprocesowym*, M. Praw. 2002, nr 2, s. 57. Por. także J. Gudowski, *Kasacja w postępowaniu cywilnym po zmianach dokonanych ustawami z 12 i 24 maja 2004 r.*, PS 2001, nr 2, s. 4 i n.

⁶ Przepisy już nieobowiązujące są w książce przywoływane kursywą.

⁷ Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98.

z prawem prawomocnego orzeczenia. Zgodnie z uzasadnieniem dołączonym do projektu ustawy⁸ skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może zastępować, wyprzedzać ani uzupełniać skargi kasacyjnej. Aby obydwa te środki stanowiły spójny, zharmonizowany mechanizm zaskarżania orzeczeń, konieczne jest dokonanie zmian także w zakresie skargi kasacyjnej. Bez nich wprowadzenie prostego, efektywnego i komplementarnego systemu stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest możliwe. Tym samym przedmiotowa nowelizacja miała na celu m.in. przekształcenie dotychczas istniejącego środka – *kasacji* w nadzwyczajny środek odwoławczy, przysługujący od orzeczeń prawomocnych. Tym samym obydwa środki odwoławcze – zgodnie z zamierzeniem projektodawcy – miały stanowić dopełniający się system kontroli legalności orzeczeń⁹.

Ponadto, jak wskazano w uzasadnieniu ustawy, w efekcie dojdzie także do ścisłego zbliżenia zasad konstrukcyjnych *kasacji* w postępowaniu karnym i postępowaniu cywilnym (art. 519 i n. ustawy – Kodeks postępowania karnego), gdyż utrzymywanie dotychczasowych istotnych różnic między tymi, tożsamymi środkami odwoławczymi nie znajduje uzasadnienia¹⁰.

W związku z nieodzownymi zmianami dotyczącymi *kasacji*, która miała stać się środkiem odwoławczym od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, projektodawca zaproponował uchylenie dotychczasowego, ulokowanego w dziale V „Środki odwoławcze”, rozdziału 1¹ i przeniesienie przepisów o *kasacji* (skardze kasacyjnej) do nowego działu Va. Zdecydowana większość przepisów, pomijawszy ulokowanie, pozostanie bez zmian, a najważniejsze z nich polegają na tym, że *kasacja* – obecnie „skarga kasacyjna” – stała się środkiem odwoławczym od orzeczeń prawomocnych, a legitymację do jej wniesienia uzyskali także Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich. Ponadto termin do wniesienia tego środka został przedłużony do dwóch i sześciu miesięcy, w zależności od tego, kto jest skarżącym – strona, czy Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich¹¹.

Ponadto – jak wskazywał projektodawca – proponowane rozwiązanie, do którego zresztą instytucja *kasacji cywilnej* – od chwili jej przywrócenia w 1996 r. – sukcesywnie zmierzała, nie tylko miało zbliżyć ten nadzwyczajny

⁸ Sejm RP IV kadencji. Druk nr 2696. Źródło: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruk/2696> – dostęp: 4 sierpnia 2015 r.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

środek odwoławczy do kasacji w sprawach karnych oraz upodobnić go do unormowań europejskich, ale przede wszystkim pozwolić na wyeliminowanie skargi o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem wtedy, gdy strona wniosła lub mogła wnieść skargę kasacyjną. Oddalenie skargi kasacyjnej będzie bowiem oznaczać stwierdzenie zgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem, a uchylene spowoduje ponowne rozpoznanie sprawy i ewentualne usunięcie przyczyny szkody. Tym samym liczba skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, które, zważywszy na dotychczasowe doświadczenia dotyczące wpływu *kasacji*, mogą stanowić poważne zagrożenie dla sprawności działania Sądu Najwyższego, zostanie w sposób istotny ograniczona. Skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zostały zatem przewidziane jako środki komplementarne, uzupełniające się i niekonkurujące ze sobą, co także z punktu widzenia spójności systemu prawnego oraz pożytku dla stron i państwa jest bardzo istotne¹².

Tym samym ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹³, która weszła w życie w dniu 6 lutego 2005 r., zniesiony został system trójinstancyjny postępowania cywilnego, gdyż postępowanie to zostało ograniczone do dwóch instancji. Skutkowało to tym, że skarga kasacyjna stała się nadzwyczajnym środkiem odwoławczym. Warto w tym miejscu wskazać na fundamentalną zasadę wymiaru sprawiedliwości zawartą w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP¹⁴, zgodnie z którym postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne. Przywołana zasada stanowi gwarancję umożliwiającą usuwanie wszelkich błędów, omyłek i innych uchybień, które zostały popełnione w sądach pierwszej instancji. Zauważyć należy, że przepis ten jest konsekwencją zasady wyrażonej w art. 78 Konstytucji RP, zgodnie z którym każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji¹⁵.

Obecnie skarga kasacyjna uregulowana jest w dziale Va w art. 398¹–398²¹ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.

Efektem tak gruntownej zmiany systemu środków odwoławczych jest oparcie postępowania cywilnego na zasadzie dwuinstancyjności. W doktrynie przeważa zapatrywanie odnoszące pojęcie „instancji” do poszczególnych stadiów

¹² Tamże.

¹³ Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98.

¹⁴ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

¹⁵ Zob. W. Skrzydło, *Komentarz do art. 176 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, LEX nr 428435.

Dariusz E. Kotłowski – doktor nauk prawnych; adwokat; wykładowca akademicki; autor i współautor ponad stu publikacji z zakresu prawa cywilnego, postępowania cywilnego i organizacji wymiaru sprawiedliwości; członek Polskiego Towarzystwa Legislacji.

Adam Ablewicz – radca prawny; starszy radca i wicedyrektor Departamentu Zastępstwa Procesowego Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa; autor wielu publikacji z zakresu prawa cywilnego oraz administracyjnego.

Olga M. Piaskowska – doktor nauk prawnych; adiunkt na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie; asystent sędziego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego; laureatka konkursu „Raising Stars” Prawnicy – liderzy jutra 2015; autorka i współautorka publikacji z zakresu prawa i postępowania cywilnego, karnego oraz organizacji wymiaru sprawiedliwości.

Krzysztof Sadowski – doktor nauk prawnych; referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Katowice-Zachód w Katowicach delegowany do wykonywania obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości; wykładowca akademicki; autor i współautor ponad stu publikacji z zakresu prawa cywilnego, postępowania cywilnego i organizacji wymiaru sprawiedliwości; członek Polskiego Towarzystwa Legislacji.

W publikacji przedstawiono praktyczne rozwiązania dotyczące problematyki regulacji i procedur odnoszących się do skargi kasacyjnej i zażalenia na orzeczenie uchylające sprawę do ponownego rozpoznania. Wykorzystano w niej bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również zaprezentowano stanowisko doktryny.

Wartość merytoryczną książki wyznacza nie tylko wnikliwa analiza konkretnych przepisów, lecz także kompleksowe przedstawienie zagadnień dotyczących skargi kasacyjnej i zażalenia poprzez ich charakterystykę, dopuszczalność, wymagania konstrukcyjne i formalne, postępowanie przed sądem drugiej instancji oraz przed Sądem Najwyższym.

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla praktyków, zarówno sędziów, jak i profesjonalnych pełnomocników – adwokatów, radców prawnych. Może również stanowić cenne źródło wiedzy dla aplikantów, a także asystentów sędziów.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL